

İSLAM KÜLTÜRÜNÜN AİLE PLANLAMASI UYGULAMALARINA YANSIMASI VE KADIN SAĞLIĞI

Esin TÜRKİSTANLI*

ÖZET

Dünya nüfusunun 1/5 ini İslam Dünyası oluşturmaktadır. Ülkemiz de Müslüman Ülkeler arasında yer almaktadır. Dini düşünce ve uygulamalar, toplumda birçok kültürel inanış ve uygulamaya yansımaktadır. Bu alanlardan biri de Aile Planlaması konusudur. Hizmet ettiğimiz toplumun kültürel ve dini inançlarını bilerek verdiğimiz hizmetin kalitesi ve kabul edilebilirliği artacaktır. Bu makalede, İslam Dini'ne inanan ülkelerde aile planlaması uygulamaları gözden geçirilmiş ve Müslüman ülkelerin aile planlaması yöntemlerini kabul etme düzeyleri ile bu konudaki gelişmeler incelenmiştir.

Ailelerin bakabilecekleri ve istedikleri kadar çocuk sahibi olmalarını sağlamak. anne ve bebek sağlığı yönünden doğum aralarını uzatmak ve çocuksuz ailelerin çocuk sahibi olmalarına yönelik çabaların tümüne birden Aile Planlaması Uygulamaları denilmektedir (2. 3). İslam prensip olarak Müslümanların iyi eğitilmiş, iyi terbiye edilmiş nesillerle çoğalmalarını ister. Herkesin kendi artlarının elverdiği ölçüde çocuk yapması, ailelerin ne kadar çocuk yetiştirebiliyorlarsa, o kadar çocuğa bakabiliyorlarsa o kadar çocuk sahibi olması önemlidir (1). Bu görüş ağırlığında Müslüman Dünyası'nda son yıllarda Aile Planlaması davranışlarında hızlı bir değişim görülmektedir (7. 12). İran'da Cuma vaazlarında "İstemediğiniz çocuğu yapmayın, bakabileceğiniz kadar çocuk yapın aile planlamasına riayet edin. Ülkemizin mutluluğu için bunlar çok önemlidir" denmektedir (15) .

* Ege Üni. Hemşirelik Yüksek Okulu Halk Sağlığı Hemşireliği ABD. (Ar. Gör.)

Günürnüzde ekonomik ve sosyal şartlar aileleri çocuk sayısını sınırlanmaya zorlamaktadır. Bu nedenle istenmeyen gebeliklere son vermek için düşük yapan kadınların sayısı gün gçtik çoğalmaktadır. Ancak .ocuk düşürmek ve aldırılmak dinen caiz olmadığı gibi, en uygun ko ullarda ve uzman ellerde bile bir operasyon olduğu için sağlık yönünden tehlikeli sonuçlara yol aabilir (10, 11). Kaldı ki kürtaj bir aile planlaması yöntemi değildir. kürtajı önlemek için aile planlamasının desteklenmesi gereklidir. 1994 Eylülünde Kahir 'de yapılan Dünya Nüfu ve Kalkınma Konferansı'nda İslam Dünyası'ndan temsilcilerinde i inde bulunduğu Eylem Programı'nda. "hükümetler düşüğü önlemek i in kadına yardım etmeli. dü ük hi bir ko ulda aile planlaması yöntemi olarak özendirilmem li, düşüğe baş vuran tüm kadınlara insancıl tedavi ve danışmanlık sağlanmalıdır" maddesi öneriler arasında yralmıştır (13).

1990'lı yıllarda İslam Ülkeleri'nde ail planlama ı programlarının yaygınlaştığı görülmektedir. Aile planlaması yöntemlerinin kullanım oranının giderek arttığı. Müslüman Ülkelerdeki Tıp Kolejlert'nd , h mşire, b okullarında ail planlaması konularının eğitim programları içinde daha fazla yer aldığı gözlenmektedir (7).

Son yıllarda Müslüman Ülkeler'de aile planlaması için herhangi bir yöntem kullanım hızında da artış göze arpmaktadır. Bu ülkelerde

ırasıyla herhangi bir yöntem kullanım oranı; Pakistan'da 8. Barıglade 'te 25, Mı ır'da 30 ik n. Hindistan'da 39, Endonezya'da 46, Türkiye 'd 62 düz yindir. Tek kararlı kontraseptif yöntemler olarak adlandırılan stertltzasyon, RİA ve enjektabl kontraseptiflerini kullanımı da islam Dünyası'nda yaygınlık göstermektedir. Endonezya'da 15-44 yaş grubu kadınların 26'sı. Bangladeş'te 12'si. Mısır ve Türkiye'd 10'u, Pakistan'da 4'ü t k kararlı yöntem kullanmaktadır. Bu yöntemler içinde Endonezya'daki kadınların 13'ü RtA'yl t rcih

dir. Türkiye 'de 9, Mısır'da 8 oranında RİA t rcih edilmektedir.

Bangladeş'te kadınların 8'i. Pakistan'da ise 2'si sterilizasyonunu aile planlaması yöntemi olarak kullanmaktadır (5). islam ülk l rind gönüllü cerrahi sterilizasyon gider k yaygınlaşan bir uygulamadır. İslam Dini'nin kaynağı olan Kuran'da gönüllü k ırlaştırmadan açıkça söz edilmemi tir ve dini liderlerin bu konudaki görüşleri farklıdır. İtirazlar doğurganlığa kast n son vermenin Kuran'ın anlattıklarına ters olduğu düşüncesine dayanmaktadır. Buna kar ın gönüllü cerrahi sterilizasyon gid r k yasalarla da onay göstermektedir (4). Kasım 1990'da İran Hükümeti kadında c rrahi s ı rilizasyonu yasallaştırmıştır. Arıcak. bu yöntemden en az üç çocuğu olan kadınların, ko-caları ruzur izni ile yarar-

lanabilecekleri hükme bağlanmıştır. 1979'daki rejim değişikliğinden sonra aile planlaması programlarının kaldırıldığı İran'da şimdi tüm yöntemler ücretsiz sağlanmaktadır (6).

İran'daki değişimlere paralel olarak yaklaşık aynı tarihlerde Eridonezya'da da İslam Ülkeleri kadın kısırlaştırmasının gebelikten korunmak için kabul edilebilir bir yol olduğuna karar vermişlerdir (2). Bu konudaki yorumları ise şöyledir: "Kısırlaştırma ancak tıbbi, psikolojik ve sosya! yönleri ile birlikte ele alınarak ve kısırlaştırma işlerinden geri dönüş olduğu için kısırlaştırmanın kalıcı olmadığı düşüncesi ile yürütülebilir (4. 6). Bu görüş, 1990'da Endonezya'da yapılan Uluslar Arası İslam ve Nüfus Politikaları Kongresi'nden hemen önce ilan edilmiştir. Kongre'd kadının kısırlaştırması yönteminin veya herhangi bir başka yöntemin uygun olmadığı şeklinde bir belirlemede bulunulmamıştır (4).

Sonuç olarak, son zamanlarda İslam Ülkeleri'nce aile planlaması yöntemlerinin hızla kabul görmeye başladığı ve yasalarına da girdiği söylenebilir. İslam Dünyası'nın 1991 yılı tahmini nüfusunun bir milyar ikiyüz milyon olduğu ve bu rakamın 25 yıl içinde ikibuçuk milyara çıkacağı hesaplanmaktadır. Somali gibi ülkelerde yaşanan açlık ve sefalet, ülkemizde yaşanan işsizlik, istihdam yetersizliği gibi nüfusun hızla artışı kaynaklanan sorunlar İslam Ülkeleri'nde de diğer ülkelerde olduğu gibi aile planlaması konusuna ön m verilmesi gerektiğini göstermektedir (8).

SUMMARY

The Reflection of the Islamic Culture to Family Planning Practice

The Muslim Community constitutes the 1/5 of the world population. Our country is an Islamic Country. Religious thoughts and practices are reflected to many cultural beliefs and practices in the society. One of these fields is the subject of family planning. If we know the Cultural and religious beliefs of the society we serve, the quality and the acceptance of the service we give will be increased. In this article, the reflection of the Islamic Culture to family planning practice and the family planning practices in the Muslim Countries have been examined.

1. Allıkulaç T.. "İslam Kürtaja Prensip Olarak izin Vermez" Nokta Dergi i. 13 : 46. 12-18 Kasım 1995.57.
2. A O İTYMO US. Indon sian Muslim i aders allow t rilization. Popu- latlorı Headliners. 191 : 1. F bruary, 1991.
3. ANYMOUS. [ran ases Jimits on St rilizationı, Population Today. 19 (3) : Mar. 1991.
4. Edilorial "İslam Ülkeleri' nd Artan Kısırlaştırma Talebine Onay" Populalion Seri C. o. 10. Kasım 1990. 7.
5. Hateher RA .. Kowal D .. Guest F .. Çev: Dervişoğlu A.A .. Sanlet P .. Kontras püf Yöntemler, Uluslar Arası Basım. İnsan Kaynağını Geli ürrn Vakfı Yayın No : 1. 1990.
6. İnsan Kaynağını Geli tirme Vakfı. Kaynak. 1 (3). Nisan 1992, 4.
7. Karnal L .. "Muslims Say yes to family planning" Eritre Nous. The European Family Planning Magazine. No. 19. Deeember. 1991. 6.
8. Kibaroğlu Y .. Kılıç E .. Bozdemir B .. "Aile Planlaması Caiz mi?" okla 13: 46. 12-181(asım 1995.56.
9. Omran A.R. "İslam da Aile Planlaması". "Family Planning in Legacy of İ lam". 1995.
10. Aile Planlama ı Derneği. Ail Planlaması ve İslam Dini. Yayın o: 24. II. Ba kı. Ankara. 1987.
- İ 1. Aile Planlama ı Derneği. Aile Planlaması ve İslam Dini. Yayın o: 24. III. Baskı. Ankara. 1995.
12. T.C. Cumhurbaşkanı. Başbakanlık Diyanet İşleri Bşk .. Türkiy Odalar v Borsalar Birliğı. Aile Sağlığı v Aile Planlaması Vakfı "Aie Sağlığı ve i lamiyette Aile Planlaması" Konulu Korıf rarıs. 16-17 Kasım 1995. Ankara. Sabah Gazetesi 17 Kasım 1995. 6.
13. Sağlık Bakanlığı AÇ SAP G nel Müdürlüğü. Öz tleyen A.Akın. Dünya üfus ve Kalkınma Konferansı Raporu (Öz tl. Kahtre. 5-13 Eylül 1994. Ankara 1994. 17.
14. Topaloğlu B .. İslam'da Kadın .. Yağmur Yayınları: 24. Fikri Eserler. 12. İstanbul. Mart 1992. 92-95.
15. Yaşer Y .. "Din Adarnlarımız Aile Planlamasını Bilmiyorlar". Nokta Dergisi. 13.46. 12-19 Kasım 1995.56.